

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knafljeva ulica št. 5, I. nadst. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo upravništvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Klerikalce je začel pošteno jemati vrag.

Klerikalci imajo največjo moč v tem, da žuga duhovščina ljudem s hudičem. Kjer se nevedni ljudje boje hudiča, gre dobro klerikalcem, slabo ljudstvu; kjer pa ljudstvo na hudiča nič več ne da, jemlje klerikalce vrag. Živimo v časih, ko pri nas klerikalizem še vedno raste, drugod pa doživlja neznanske poraze. Najbolj so jo skupili na Francoskem, kjer je še pred kratkim časom imel klerikalizem izredno veliko moč. Iz samostana ven so prepletli celo francosko javnost z najbolj strupenim duhom klerikalno-strankarskega fanatizma. Potom samostanov, kongregacij in časopisja, osobito pa s strankarsko organizacijo mladine so se zajedli globoko v kroge francoskega meščana in kmeta. Postali pa so tako predrzni, da so celo hoteli odpraviti republiko in poklicati na prestol kralja, ki naj bi potem tako plesal, kot bi mu oni piskali. Vlada se je navsezadnje vendarle njihove preobjektivnosti naveličala in končno tudi uvidela, da je treba puntariji klerikalcev napraviti konec, če noče, da gre v nič republika. Ker je imela za seboj veliko in zanesljivo večino francoskega ljudstva, je začela proti klerikalizmu naodločnejši boj. Najprvo je uvedla nov šolski zakon, po katerem je prepovedala cerkvene šole. S tem je bil odpravljen zastrupljajoči vpliv klerikalizma na najnežnejšo mladino, ž njim pa seveda največji vpliv na javnost sploh. Radi te prepovedi cerkvenih šol se je vnel med Francijo in Vatikanom hud prepir, v katerem papež ni na noben način hotel odjenjati, tako, da državi ni družega preostajalo, kakor da je s klerikalnimi prekucuhi docela obratunala. Po konkordatu ali pogodbi je bila francoska država zavezana skrbeti za duševno pastirstvo. Država pa je uvidela, da ravno to, da vzdržuje škofo in plačuje drugo duhovščino, daje klerikalizmu največ moči. Radi tega je konkordat zavržla, ustavila plače vsem škofom in drugim duhovnikom, cerkve in drugo cerkveno premoženje pa je

izročila občinam. Izvedla se je popolna ločitev cerkve od države. Za katolike so se uvedle cerkvene občine, ki so čisto privatne korporacije posameznikov, ki nimajo z državo ničesar opraviti, kakor je n. pr. v Združenih državah ameriških cerkev od države ločena. S tem so bili klerikalci na Francoskem ubiti, srboriti škofje in drugi klerikalni agitatorji na hladno postavljeni. Z ločitvijo cerkve od države se je odvezla klerikalizmu vsa gmotna podlaga. Klerikalci so morali sedaj sami zase skrbeti in niso mogli več uporabljati ogromnega cerkvenega premoženja za politiko. Mladina je rešena klerikalnega vpliva, zatreta pa so tudi gnezda, — samostani — od koder se je klerikalizem širil. Na Francoskem so torej s klerikalizmom še huje kakor pomedli. Komaj pa je prišel papež vsled poraza na Francoskem le nekoliko k sapi, že se mu napoveduje boj v državi, ki je bila vedno njegova najvdanejša in najboljša prijateljica. Tudi na Španskem se mu vlada punta. Tamkaj imajo samostani že iz srednjega veka predprave, da jim ni treba plačevati nikakega obrtnega in trgovskega davka. Vsled tega imajo samostani na Španskem najbujnejšo razvito trgovino in najboljše obrti. Ker ne plačajo nobenih davkov, delajo neizmerne dobičke. Na Španskem je vsled tega vedno naglo raslo število samostanov. Po ločitvi cerkve na Francoskem se je priteplo na Špansko toliko menihov, da bi cela Španija lahko postala en sam samostan. Razume se, da je ljudstvo moralo biti zelo zabito, da je skozi stoletja mirno gledalo, kako se davki od navadnih ljudi v velikih zneskih brezobzirno izterjavajo, kako pa se pusti delati ogromne profite menihom in to na škodo ljudstva. Sedaj je tudi Špance srečala pamet in začeli so boj proti predpravicam menihov in boj proti klerikalcem sploh. Naenkrat je zadobila država v ljudstvu toliko moči, da je dovolila tudi drugim konfesijam več enakopravnosti. Dosedaj je bila po konkordatu na Španskem le katoliška cerkev državna. Sedaj so menihi na tem, da jim odvzame država tudi predprave glede davkov. To pa je za klerikalizem na Špan-

skem ravno tako hud poper, kakor ločitev cerkve od države na Francoskem. S tem še ni končan polom klerikalizma. Pred kratkim je izdal papež svoj pastirski list, encikliko imenovan, s katerim je opsoval in kruto žalil protestante. Nemčija ni pustila žaliti pripadnikov drugih konfesij in zahtevala, da papež takoj preneha blatiti protestante. Papež se je ustrašil, ker ima na Francoskem in Španskem že slabe izkušnje, Nemčije in je encikliko iz Nemčije nazaj potegnil ter dejal, da ni bila namenjena za Nemce. Sedaj poročajo listi, da se je tudi opravičil pri kraljici holandski. Tudi na Ogrskem ne puste brati njegovega pastirskega lista. — Svet vendarle napreduje in vse kaže, da bo klerikalce vrag vzel, še predno si kdo misli. Sedaj se papež edinole na Avstrijo lahko zanaša. V naši državi so mu zopet najbolj vdani Tirolci, ki pravijo, da pridejo k pameti šele s 40 leti. Tudi pri nas gre klerikalizem še v klasje. A bojimo se ga nič več! Trdno smo prepričani, da bo tudi naš narod v kratkem izprevidel, kaj je jedro klerikalizma. Kadar pa bo tudi naš kmet izpregledal, da so vse organizacije, ki jih snujejo tako krčevito klerikalci, namenjene le za okrepitev klerikalizma in naperjene proti ljudstvu, takrat pa bo tudi pri naših klerikalcih polom, da jih bo vrag vzel.

Belokranjska železnica pokopana.

V politični zgodovini je malo takih sleparij, kakršne so si nad nedolžnimi volilci v Beli Krajini upali napraviti naši klerikalci. Že leta in leta obetajo Belokranjcem železnico, a vse obljube so samo še obljube in so do danes za posvetne ljudi ravnotako nedosegljive kakor nebeško kraljestvo, ki nam ga vsak dan obetajo na onem svetu. Vprašanje belokranjske železnice je še ravnotako malo rešeno kot pred 50 ali 100 leti; kajti samo eno je res, namreč to, da se tudi v zadnjih letih ni niti pol metra železnice zgradilo. Vse je ostalo

do danes pri papirnatih načrtih, po katerih se seveda Belokranjci ne morejo voziti, Zadnje dni je kakor bomba priletela iz Budimpešte iz madžarskih vladnih krogov vest, da je naša belokranjska železnica sploh pokopana in da tudi papirnati načrt izgubi vso vrednost. Madžari hočejo namreč zidati dalmatinsko železnico čez Bosanski Novi in Unsko dolino. Ogrska vlada vedno tudi izvrši to kar hoče in čisto gotovo je, da vzdignejo Ogrri raje punt, kakor da bi prepustili, da bi stekla železnica v Dalmacijo tamkaj, kjer oni nočejo. Z ozirom na to, da je danes ogrska vlada tudi zelo močna, naša pa za nič, je kakor gotovo, da je belokranjska železnica sploh izgubljena.

Kakšna škoda je to ne samo za Belo Krajino, marveč za Dolenjsko in celo Kranjsko deželo sploh, o tem se niti govoriti ne da. Eno pa je razvidno, namreč to, da politika naših klerikalcev ni niti piškavega oreha vredna. **Mesto da bi belokranjsko železnico pridobili, so jo zapravili!** Ne zamerili bi jim, ko bi se zadnje volitve ne vršile pod geslom belokranjske železnice. A pozabiti ne smemo, da bi Šuklje danes ne bil deželni glavar, ko bi belokranjskim kmetom ne obetal železnice. Pozabiti ne smemo, da so klerikalci zadnje dni pred volitvami poslali v Belo Krajino inženirje, da so merili novo progo tamkaj, kjer so želeli ljudje, da naj bi stekla železnica. Pozabiti pa tudi ne smemo, da so takoj po volitvah inženirji zopet odšli in vsi vemo, da nismo danes z železnico še čisto nič naprej. Strah za železnico pa je tembolj upravičen, ker je celo Šuklje, ki je bil še najbolj vnet zagovornik belokranjske železnice, vrgel puško v koruzo in odložil državnozborni mandat. Ko bi Šuklje vedel, da se bo železnica res v kratkem gradila, bi gotovo ne odložil mandata in bi se raje pripravil, da bo šel kot belokranjski državni poslanec k otvoritvi železnice. Ker pa je železnica padla v vodo, je odstopil še Šuklje, ker se je bal, da bi ga ljudstvo ne kamenjalo, ko se stvar zve.

Če se vrše sedaj komisijonalni ogledi radi postaj v Beli Krajini, nimajo ti nič več vrednosti kot inženersko merjenje proge pred zadnjimi volitvami. Klerikalci vedo, da so volitve pred durmi, zato pa bodo sedaj napravili po Belokrajini vsakojake komisije. Na papir bodo dejali želje zadnjega hlapca in zadnje kravje dekle. Ko bodo volitve končane, pa se bodo s tistim papirjem obrisali, kakor se bodo tudi zopet lahko obrisali pod nosom Belokranjci.

Obetanje belokranjske železnice je do sedaj ostalo le prazno besedičenje in brezvestno farbanje dobrih ljudi ter najgrši volilni manever, kar so jih dosedaj uprizorili klerikalci. Res je le — in tega ne ovrže nihče, — **da je belokranjska železnica popolnoma izgubljena, ako ne bomo videli tekom dveh mesecev začete ga dela, ki se ne bo več kazalo na papirju,**

marveč na naši belokranjski zemlji Vse drugo so prazne besede!

Shod slovanskih gasilcev in češki listi.

Kakor smo že zadnjič poročali, se udeleži shoda slovanskih gasilcev, ki se vrši 14. in 15. avgusta v Ljubljani, morda tudi nad 2000 čeških gasilcev. Naše gasilce brezdvomno zanima, kako pričakovanje in nado stavijo bratski češki gasilci na naše slavje. Zato prinašamo izvleček članka, ki ga objavljajo zadnji „Hasičské rozhledy“ (Gasilski razgled), vestnik češke gasilske zveze. Članek poudarja, da ima biti ta shod slovanskih gasilcev **v prvi vrsti** važna manifestacija slovanskih gasilcev, kot velik izraz njihove dovršenosti in sile, manifestacija njihove zmožnosti, postati važen činitelj v celotni verigi vseslovanskega delovanja.

Stoletni boj za potlačenje slovanskega plemena je dospel danes do viška. Cela meja slovanskega ozemlja odseva v velikem žaru narodnostnih naskokov, ki jih uprizarjajo proti nam z barbarsko krutostjo in brezobzirnostjo naši sovragi.

Zadnji čas je že, da se spametujemo Slovani, zberemo svoje sile in jih združimo k skupni obrambi, da si tako uravnamo sami sebi daljše življenje in zagotovimo svoj razvoj. Ramo ob rami in enih misli stremimo moramo za velikim ciljem, za neskrajšanim razvojem vsega Slovanstva.

Vsaka organizacija ima svojo nalogo v tem velikem stremljenju po zblizanju vsega Slovanstva, po kulturni in gospodarski enoti. Čim mogočnejša je posamezna organizacija, tem večja je njena dolžnost in odgovornost. Vsako društvo zamore na svoje člane v toliko vplivati, da poznajo stremljenja in cilje, za katerimi stremi to združenje in da se tudi vsak član trudi uresničiti jih. Čisto gotovo dela pri članih čudeže pravo zanimanje za organizacijo in razumevanje njenega pomena kakor tudi iz tega izvirajoča ljubezen in vnetost za organizacijsko delo.

Ta ljubezen do društva pa more navdušiti člane tudi za delo, ki je namenjeno za veliko celoto naroda. V tem ravno leži pomen vseh velikih organizacij, da celotno streme po povzdigi naroda. Kakšni so uspehi takih velikih stremljenj, smo videli na zletih slovanskega Sokolstva. Tudi mi slovanski gasilci smo faktor in sicer mogočen faktor v vseslovanski organizaciji in naša dolžnost je, da vsled važnosti naše organizacije vzbujamo razumevanje za kulturno in gospodarsko enoto Slovanov v srcu vseh svojih članov.

* Treba je ozkega osebnega stika med člani gasilskih organizacij vseh slovanskih plemen, da privežemo nase enoto slovanstva s pasom odkritega in globokega pri-

jateljstva, katero ni mogoče lahko razdreti in ki bo najboljši porok za pravo in uspešno rešitev slovanske misli. Seveda se ne moremo v taki meri zanašati na sodelovanje javnosti kot Sokolstvo. To pa nas ne dela obupnih. Nasprotno! To nas podžiga k smotrenejšemu delu, vzbuja v nas stremljenje poprijeti se vsega, kar bi utegnilo povišati pomen naše organizacije in pokazati njeno važnost pri delu, ki ima namen povzdigniti narod in Slovanstvo. — Tako češki gasilci k ljubljanski manifestaciji.

Čehi hočejo imeti 14. in 15. avgusta manifestacijo slovanskih gasilcev, katerim je cilj delo za procvit naroda, delo za prospah Slovanstva. Sokolstvo je vzgled čeških gasilcev. Čukov, brezdomovinskih rimskih hlapcev, klerikalcev, češki gasilci ne poznajo. Mi smo že v zadnji številki „Slov. doma“ omenjali, da pri nas klerikalci ničesar bolj ne sovražijo kot gasilcev. Danes imamo zopet med novicami uvrščene nove dokaze za naše trditve. Jasno je torej, da se nam obeta za 14. in 15. avgust nele manifestacija slovanskega gasilstva, marveč tudi manifestacija napredne misli slovanskih gasilcev. **Imeti hočemo velik slovanski praznik. Ponosno naj ta dan vihra v Ljubljani slovanska trobojnica brez črnih peg, brez rumeno-belih madežev!**

Glavne določbe za varstvo volilne svobode.

IV. Podkupovanje volilcev. Nasilstvo ali grožnje proti volilcem. Razširjanje lažljivih vesti. Druge važne določbe.

1. Podkupovanja

je tisti kriv, kdor kakemu volilcu ali pa tudi kaki tretji osebi namenoma kak premoženjski dobiček ponudi, da ali obljubi, da se ali volitve ne udeleži, ali pa da v gotovem smislu voli.

Kazen je strogi zapor od 1—6 mesecev; razen tega pa še premoženjski dobiček ali njega vrednost zapade ubožni blagajni občine.

Istega pogreška se zakrivi tudi, kdor z istim namenom zase ali pa za kako tretjo osebo tak dobiček zahteva, sprejme ali si obljubi da in zato obljubi, da se volitve ne udeleži, ali pa da bo za to v gotovem smislu volil.

2. Pogoščevanje volilcev.

Kdor volilcem na dan volitve v gostilnah ali na drugih javnih krajih jedi ali pijačo zastoni ali za navidezne cene da ali naroči, plača 100—200 kron kazni.

3. Nasilstvo proti volilcem.

Kdor s tem namenom, da bi volilec ali ne volil ali pa da bi v gotovem smislu volil, zoper volilca, ali pa kako njemu bližnjo osebo silo rabi, jima na telesu, svobodi, časti, premoženju, dohodkih, v poklicu ali poslu škoduje ali s škodo grozi, ali pa

kdor volica ali njemu bližnjo osebo s prizadevanjem ali zagrožitvijo kakega drugega, zanja občutljivega zla plaši — se kaznuje s strogim zaporom od 1—6 mesecev, v slučaju obtežljivih okoliščin s strogim zaporom do enega leta.

Iste kazni se ima bati, kdor na ravno opisani način kmalu po volitvah kakemu volilcu ali bližnji osebi zato škoduje, ker je volilec kljub vplivanju na njegovo nasprotno volil.

4. Razširjanje lažnjivih vesti.

Kdor ob takem času, ko volilci ali delvolilci ne morejo več resnice poizvedeti, namenoma in javno raznaša neresnične vesti glede kraja ali časa volitve, glede odstopa kandidata ali kake druge okoliščine, bi bi znala na volilce vplivati, da se ali volitve vzdrže ali pa v gotovem smislu volijo — tak lažnjivi kljukec bo od enega tedna do treh mesecev sedel.

(Konec prih.)

Politični pregled.

Obstrukcija v državnem zboru in klerikalci.

Dovolj jasno smo pisali v našem listu, kako lumparijo utegnejo napraviti klerikalci, ki obstruirajo, ker so vladi vsak dan na prodaj. Sedaj bolj in bolj pogosto prihajajo glasovi, ki naše mnenje potrjujejo. Da se hoče dr. Šusteršič zopet prodati vladi, o tem pišejo celo nemški listi, ki natančno vedo, kaj se godi v vladnih krogih. Po Ljubljani kroži vest, da bodo klerikalci pustili zahtevo po slovenskem vseučilišču, ako vlada med drugim predloži v sankcijo nov volilni red za Ljubljano. Če je vse to res, potem bo zašumelo po klerikalnih izdajalcih, kakor še nikoli.

Delo za ljudstvo pa deželni odbor.

Naš deželni odbor, ki je višek klerikalne človekoljubnosti, trpi v deželni blaznici prav azijske in nečloveške razmere. Blaznica je prenapolnjena, kmetje odhajajo preklinjevaje, ker blaznih nočejo sprejeti v blaznico. Ubogi blazniki mrjejo za jetiko kakor muhe. En blaznik se je obesil, eden je drugega umoril. Take reči se vrše v deželni hiši, a deželni odbor se ne gane vzlic temu, da ima 100.000 K od deželnega zbora dovoljenih, da odpravi vsaj največje nedostatke. Prihodnjič se podrobneje pomenimo o delovanju klerikalnega deželnega odbora in o razmerah, ki so hujše kakor v Afriki, kamor hodijo naši misijonarji preobračati ljudi.

Grunwaldsko slavje.

V Krakovu, kulturnem središču vseh Poljakov, se vrši dne 15., 16. in 17. t. m. velika narodna, takozvana grunwaldska slavnost. 15. julija je bilo 500 let, kar se je vršila med Poljaki in germanskimi kri-

žarji velika vojna. Pri Grunwaldu in Tanenbergu sta zadeli ta dan obe vojski skupaj. Rano se je začel boj in trajal je do solnčnega zahoda, in ko je solnce zahajalo, so bili križarji popolnoma poraženi. Zmagica je bila velikanska in največja zmaga, katero se do danes izvojevali Slovani proti Nemcem. Vojska Poljakov je bila vojska Slovanov. Poljakom so pomagali tudi Litvini in Rusini, z druge strani je prišlo mnogo prostovoljcev iz Češkega in Moravskega. Nemci so vse sile napeli, da bi preprečili to slovansko slavje, a ni se jim posrečilo. Ljubljansko občino zastopata v Krakovu na tem narodnem prazniku podžupan dr. Ivan Tavčar in dr. Karel Triller.

Resolucije vseslovanskega shoda v Sofiji.

Sijajni slovanski dnevi v Sofiji so se veličastno končali s tem, da je kongres sprejel celo vrsto resolucij, v katerih se nam kaže rezultat posvetovanj, v katerih je pa tudi smer za bodoče delovanje na polju slovanske vzajemnosti. Shod se je izrekel, da se imajo izmenjavati med seboj slovanske knjige in rokopisi. Pošto v slovanskih državah je treba urediti po vzgledu zelo moderne nemške poštne zveze. Slovanska vseučilišča naj izmenjavajo svoje učenjake. Vrše naj se vseslovanski hodi jezikoslovcev. Sestavi naj se enoten vseslovanski besednjak. Želi se združenja slovanskih knjigarjev in izdajateljev. Prirejajo naj se vseslovanske razstave ustanovi zvezo turistov. Namerava se organizacija slovanskih gledališč. Vseslovanska banka se koraj otvori. O slovanskih dneh v Sofiji nam je obljubljen posebno poročilo.

Razgled.

r **Klerikalna strahovlada.** Deželni odbor je sklenil nenadoma nadzirati občine. „Slovenec“ namiguje, da bo revizija samo za napredne občine, klerikalne pa bodo lahko še naprej nemoteno delale nerednosti. Našim občinam se tudi te šikane deželnega odbora ni treba bati.

r **Na naslov ravnateljstva c. kr. priv. južne železnice.** Nedeljo, dne 10. t. m. popoldne je imel osebni vlak iz Ljubljane proti Trstu tako umazane vozove, da je to za upravo južne železnice naravnost škandal. Bolj h koncu vlaka je bil voz III. razreda, ki je bil poln čikov, pljunkov in druge nesnage, da se je potnikom kar gabilo. Dasi je bil voz v Ljubljani še čisto prazen, kar znači, da so ga šele v Ljubljani priklopili, so bili tudi sedeži tako nesnažni, da se je moral človek vstati na robec, če si ni hotel docela pokvariti hlač. Naj ravnateljstvo preskrbi, da izginejo tako svinjski vozovi iz prometa. Če mora železnica desinficirati vozove, v katerih se je prevažala živina, mislimo, da upravičeno apeliramo nanjo, da razkuži tudi vozove za ljudi ali pa jih vsaj

tako osnaži, da ne bo v nevarnosti zdravje in obleka potnikov.

r **Sv. Alojzij — patron čukov.** Včasih je bil sv. Alojzij patron učeče se nedolžne mladine. Sedaj so ga naredili za patrona čukov. Čukarija ima namreč zastavo, na katere eni strani je čuk, ki sedi na križu, na drugi pa sv. Alojzij. Da so klerikalci napravili sv. Alojzija za patrona čukov kaže le, da so se začeli celo iz svetnikov norčevati. Sv. Alojzij je postal patron razbojnikov.

r **Štrajk v cerkvi.** V nedeljo, dne 10. julija pop. se je začel v vipavski cerkvi štrajk. Stavkali so namreč strežniki s tem, da ni nihče hotel priti k litanijam streč. V Vipavi je bila stara navada, da so dobili strežniki na praznik sv. Petra nekaj kronic odškodnine. A to hoče opustiti naš dekan in letos ni otrokom na praznik sv. Petra ničesar več izplačal. Strežniki so radi tega začeli stavkati.

r **Kakšni prijatelji gasilnih društev so klerikalci!** V Vipavi je pretekli teden pri občinski seji predlagal odbornik „Štacunar“, da naj se tamošnje gasilno društvo razpusti. Svoj predlog je utemeljeval s tem, da je trdil, da je društvo nepotrebno, da prireja plese, da ima le vaje v žejji. Vipavsko gasilno društvo pa je v resnici naravnost vzorno. Potrebno je tem bolj, ker ni daleč na okrog društva enakega namena. Tudi ima veliko in dobro izurjenih članov. — Tako razumejo klerikalci pomen gasilnih društev in tako spoštujejo može, ki so vsak hip pripravljeni žrtvovati za bližnjega, če treba, tudi življenje. — Sram jih bodi!

r **Ženski odsek gasilcev.** Piše se nam: V nedeljo sem bil v Idriji. Na stenah sem zapazil lepake, ki so vabili k veselici ženskega odseka gasilnega društva v Spodnji Idriji. Pa sem sem si mislil, moraš ogledati tudi te gasilce ženskega spola in šel sem tja. Pa le-te niso imele nobene uniforme, samo bile so čedno belo oblečene in šopke s slovenskimi trakovi so imele na prsih. Veselica je imela prav lep spored med drugimi tudi gledališko igro, ki so jo proizvajale prav dobro članice. Srečolov in tombola pa sta gotovo pripomogla tudi k dobremu gmotnemu uspehu. Veselica, pri kateri je svirala slavna godba iz Idrije, se je vršila na lepem privatnem vrtu g. Kenda. Vse je bilo prav lepo aranžirano in ljudstvo se je v obilem številu veselice udeležilo. — To Vam sporočam, ker sem videl, kako lepo umevajo idrijske žene in dekleta gasilsko geslo: na pomoč. Odsek je prvi in najmočnejši na Kranjskem. Šteje nad 80 članic. Razen sosednih Žirov nima menda na Kranjskem še nobeno gasilno društvo svojega samostojnega ženskega odseka. Zatorej vsa čast tem dvema in naj bi jih drugi kraji posnemali.

r **Zanimiva izjava katoliškega župnika.** „Slov. Narod“ piše: Ker „Domoljub“ noče priobčiti pojasnivega popravka glede notice: „Iz Podkrajja“ v svoji 26. številki, sem primoran le-tu objaviti svoj zagovor.

Nek strasten pa slepi prijatelj zagovarja rajnega župnika Perjetelja v „Domoljubu“, češ, da ni zapravlil niti vinarja premoženja župni cerkvi. Ker po neumnem dregu v kočljive stvari in jih širi v daljni svet ter zbadajoče žali podpisanega, moram resnici na ljubo konstatirati, da je **rajni župnik zapravlil precej vinarjev svetega denarja!** Njegov naslednik je dobil ob nastopu župnikovanja v blagajni drobiža za pet kron, dolga pa za 2308 K. Od teh se je porabilo nekaj za popravne cerkve, nekaj za paramente, ki so pa že šest let na dolgu, **nekaj pa je šlo bogvekam na rovaš pokojnikove vesti!** Če pa še povem, da je neopravljenih svetih maš 279, — vinarja pa nobenega za pokritje te vsote, potem se mora vsakdo čuditi, kako je mogel „Domoljub“ zapisati, da niti vinarja rajni ni zapravlil. No, bolje bi bil storil neresnični dopisnik, da se ne bi bil dotaknil gnezda, iz katerega smrdi gniloba! — V Podkrajju, dne 9. malega srpana 1910. — **Jakob Kalan**, župnik.

r **Izlet v Kamnik** priredi v nedeljo, dne 17. julija t. l. „NDO.“ Odhod iz Ljubljane je ob 7. uri 28 minut z državnega kolodvora. Dopoldne si izletniki ogledajo Kamnik; ob 12. je skupno kosilo v „Društvenem domu“. Popoldne ob 2. izlet v Stranje in okolico. Zvečer ob 9. v „Društvenem domu“ velika veselica z gledališko igro. Uprizori se Fr. Ks. Meškova dramatska slika: „Na smrt obsojeni“. Po igri ples in prosta zabava. Izleta se udeleži lahko vsakdo. Pri predstavi in na izletu v Stranje igra tamburaški zbor „NDO.“ — Kamničani, udeležite se predstave polnoštevilo. — Vstopnice so po 1 K 20 v, 1 K, 80 vin. in 40 v. in se dobe na dan izleta dopoldne od 11. do 12. ure v „Društvenem domu“.

r **25 letnica slovenskega bralnega društva v Železnikih** se vrši v nedeljo, dne 24. t. m. Spored: 1.) Popoldne ob pol 3.: Sprejem gostov pri vходу v trg, nato sprevod skozi Spodnje Železnike. 2.) Na vrtu g. Thalerja se pripne društveni zastavi trak, katerega so podarile železniške narodnjakinje. 3.) Sprevod skozi Zgornje Železnike. 4.) Ob 4. uri na vrtu gosp. Thalerja ljudska veselica in koncert. Na sporedu je godba, petje, šaljiva pošta, srečkanje itd. Vstopnina h koncertu 1 K, članom društev, ki se slavnosti udeležijo, 50 vin. Pri slavnosti sodeluje godba c. in kr. pešpolka št. 47 iz Gorice in pevski zbor iz Dražgoš. Vabi se k mnogoštevilni udeležbi. Posebno bratska društva se prosijo, da se slavnosti udeležijo z zastavami. Slavnost se vrši ob vsakem vremenu, ker je skrbljivo, da tudi ob neugodnem vremenu ne bodemo mokri. Priporočamo zunanjim gostom, da svoj dohod uredijo tako da pridejo v Železnike od 2. do pol 3. pop. Ker se slavnost vrši le popoldne je jako pripraven za izletnike iz Ljubljane vlak, ki pride v Škofjo Loko ob 12. uri 16 minut. Iz Gorenjskega pa ob 10. uri 48 minut. Na željo se gostom, posebno članom društev, preskrbe vozovi od Škofje Loke do Želez-

nikov. Prosimo pa naznanila vsaj do 20. t. m. Tudi bratska društva prosimo, naj svojo udeležbo priglasijo čimpreje.

Odbor.

r **Celjski sokolski zlet dne 14. avgusta 1910.** Meseca avgusta se bo vršila v Gabrju, pred vrati nemškega Celja, velika in pomembna narodna slavnost, ki zasluži pozornost vse Slovenije. Ne le, da se bodo takrat zbrali čili naši Sokoli iz vseh slovenskih zemelj, da proslavijo z bratskim društvom celjskim „Sokolom“ otvoritev krasnega „Sokolskega doma“ v Gabrju pri Celju, ta dan se bode zbralo tudi na „vročih celjskih tleh“ na tisoče slovenskega ljudstva, da manifestira za slovenski značaj celjske okolice in dokaže, da imamo brezpogojno domovinsko pravico tudi v mestu. Ne moremo tu naštevati žrtev in težav celjskega „Sokola“ in vsega celjskega slovenstva s stavbo „Sokolskega doma“; ali danes nam utripa srce veselja in ponosa, ko gledamo lepo, praktično urejeno poslopje, pomnik slovenstva v Gabrju. Vabimo torej vse Slovence na slavje, ki se bo vršilo v nedeljo, dne 14. avgusta 1910 v Gabrju pri Celju. Sokolskega zleta se udeležijo poleg slovenskih tudi hrvaški, srbski in češki Sokoli. Ves prostrani vrt „Sokolskega doma“ se bode tisti dan spremenil v veliko zabavališče, kjer bodemo drugim gostom in prijateljem po možnosti postregli. Javna telovadba se vrši blizu „Sokolskega doma“ na posebej za to prirejenem telovadišču. Slavnost obeta biti ena največjih, kar jih je sploh kdaj videlo slovensko Celje in se delajo za njo že velikanske priprave. Kdor torej le more, naj pohiti dne 14. avgusta v Celje, posebno, ker je v ponedeljek dne 15. avgusta tudi praznik. 14. avgust bodi praznik vse Slovenije!

r „**Aljažev dom**“ otvori „Planinsko društvo“ prihodnjo nedeljo, dne 17. t. m. v podnožju orjaških vrhov Triglava in Škrlatic.

r **Družba sv. Cirila in Metoda** je zopet dobila dve zavarovalni polici, eno v znesku 1000 K, drugo v znesku 500 K. — V nekaj letih bo imela glavnico, ki bo najtrdnější jez ptujčevim navalom.

r **Narodne pesmi z napevi** (IV. zvezek) je izdal „Slov. Branik“. Nabral in uredil jih je za štiri enake glasove Janko Žirovnik. Cena knjižici, ki jo toplo priporočamo, je 1 K. Naroča se pri upravnistvu „Slovenskega Branika“, Tržaška cesta št. 33 v Ljubljani. Naj navedemo, katere pesmice vsebuje knjižica! 1.) Jaz pa pojdem na Gorenjsko. 2.) Na planincih lušno biti. 3.) Moj očka ima konjča dva. 4.) Pojmo na Štajersko. 5.) Sem pa jaz pobič fajfco zgubil. 6.) Jaz sem Kranjčičev Jurij. 7.) Moj fantič je na Tirolsko vandro. 8.) Moj očka so mi rekli. 9.) O ja, o ja, o dekle moja. 10.) Čez tri gore. 11.) Prišla bo pomlad zelena. 12.) Ljubi fantič moj. 13.) Se davno mrači. 14.) N'coj je en lep večer. 15.) Fantje marširajo.

16.) Kdo bo listje grabil. 17.) Oj z Bogom. 18.) V davnih starih časih. 19.) Po polju že rožce cvetejo. 20.) Ko sem k njej pršov. 21.) Z veselim srcem voščim. 22.) Ljubca moja, kaj si strila. 23.) Kako ozke so stezice. 24.) Rože je na vrtu plela. 25.) Soča voda je šumela. 26.) Dve let' in pol. 27.) Žena gre na gosti. 28.) Mati zakliče. 29.) Bog je ustvaril zemljo. 30.) Birt rajtengo piše.

r **Toaletno milo, stearinove in parafinove sveče** v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani bo delala tvrdka Pilnáček v Kraljevem Gradcu na Češkem in zalagala s svojimi izdelki vse trgovine, katere milo ali sveče prodajajo. Čim več se teh izdelkov proda, tem večji dobiček bo imela družba, in kakor ima danes družba pri vžigalicah znatne dohodke, tako jih bo lahko imela tudi pri teh izdelkih.

r „**Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju**“ je razdelilo to šolsko leto čez 10.000 K podpor, prejelo je pa v istem času samo 7687 K. Društvo v prihodnjem šolskem letu ne bo moglo deliti sploh nobenih podpor, ako naše slovensko občinstvo ne pride na pomoč z nami darovi. Prosimo torej nujne pomoči!

Dolenjski novičar.

d **Sodražica.** Zašumelo je po celi sodražiški dolini; kar je najboljših hčera in sinov iz Sodražice in okolice se je zbralo v nedeljo, 10. t. m. v lepo okinčanem vrtu vrlega narodnjaka g. Fajdiga, da proslavimo 25 letnico družbe sv. C. in M. Oddaleč in blizu so prihiteli gostje; iz daljne Ljubljane Sokol I., Sokol iz Šiške, ribniški Sokol, zastopnika družbe gg. župnik Berce in prof. Jug, bil je to res naroden praznik za Sodražico, kajti zbranih je bilo nad 600 ljudi. Dopoldne se je vršil sprejem došlih Sokolov in gostov, ki je bil nad vse prisrčen in je jasno pokazal, da je jedro Sodražice zdravo in napredno. Med tem ko je bil prihod „čukov“ nad vse klavern, ko se jih je gonilo po različnih dvoriščih in prostorih in se jim je razkazal farovž, so bili Sokoli in naši gostje navdušeno sprejeti. Pričakovale so nas vrle Sodražičanke, sploh vse zavedno ljudstvo s gromovitimi „živio“-klici in obisipali nas z rožicami in cvetjem. Popoldne ob 3. uri se je pričela velika ljudska slavnost. Sokol je izvajal v občno zadovoljnost in priznanje vse svoje vaje, s ponosom je gledalo ljudstvo na svoje neutrudljive in neustrašene borilce za napredno stvar. V posameznih paviljonih so nam stregle rodoljubne sodražiške dame in gospodične; tu si dobil dober prigrizek, lahko si pogasil svojo žejo, zopet drugod se je prodajalo različno blago v prid družbe, šopki, srečke, kava, da, pokazal si se lahko spretnega strelca. Slavnost je dosegla vrhunec veselja in navdušenja, ko sta govorila množici g. župnik Berce, ki je slikal pomen in delovanje družbe in posebno prof. Jug iz

Ljubljane, ki je v svojem govoru kazal na sovražnika družbe, pred vsem na krivično vlado in klerikalce. Z ogorčenjem so vzeli navzoči nezaslišano postopanje vlade napram Slovincem na znanje in se zgražali nad potuhnjenim, izdajalskim početjem naših klerikalcev. Reči moramo, da je naš vseskozi dostopen in sijajen nastop privabil mnogo tistih domačih ljudi, ki so bili prej na „čukoladi“, k naši slavnosti, videli so, da je pri nas odkritosrčno, zares narodno razpoloženje, ostali so torej pri nas in so se radovali z nami, med tem ko so morali čuki svojo butiko kmalu zvečer zapreti, ker se je njihova itak pičila družba kmalu poizgubila. Vse je šlo zadovoljno in v nadi domov, da se kmalu probudi oni do sedaj še nezavedni, podrepni in od farovža zaslepljeni del naših sovaščanov, da dvigne kmalu Sodažica svoj napredni prapor in ostane zmagovita bojovnica v boju proti našim narodnim in klerikalnim sovražnikom.

d Sokolski zlet v Mokronogu. Kljub ogromni protiaGITaciji naših farovžev in različnim gromom iz naših prižnic je zanimanje za Sokola med ljudstvom vedno večje, vedno glasneje se odobravajo in kjerkoli le Sokol nastopi, povsod si pridobi srca vseh. Tako vedno večje navdušenje vlada tudi pri nas v Mokronogu, v lasti v naši okolici, odkar smo imeli zadnjo nedeljo zlet novomeške sokolske župe. Mokronog je oblekel praznično obleko, tržani in mnogobrojna množica je nestrpno pričakovala drage goste. Navdušeni „Živio“ in „Na zdar“-klici so jim doneli v pozdrav, naše dame in gospodične so jih sprejele s šopki, med tem, ko sta jih naš župan in starosta dr. Zwitter slovesno pozdravila. Na lepo okrašenem telovadnem prostoru se je vršila telovadba. Da bi mogli vse to popisati tako, kakor se je vršilo, bi pač bili v zadregi, zato svetujemo vsakomur, da si o priliki pogleda vse to na lastne oči. Omeniti pa moramo to, kar je ljudstvu poleg vzorne telovadbe članstva najbolj ugajalo, namreč nastop telovadkinj in naraščaja. To nam je napravilo zares pravo veselje, kar očarani smo bili, ko smo videli spretnost in lahkoto, s katero so se vaje vršile. Po telovadbi se je vršila prav lepa domača veselica, ki nam je nudila vsestransko zabavo. Enakih prireditev si želimo videti še prav mnogo. Vemo ceniti neutrudljivo delo našega Sokola, pred vsem njegova starosta br. Zwittera. Kajti kakor hitro prodre sokolska misel v sleherno našo vas, je napredna stvar zmagala in klerikalcem je odklenkalo.

d Iz Križa in Artič pri Tržišču. Zadnjič se je pri nas cela vas smejala, ko je bil na hiši, kjer je doma najbolj vneti Marijina hčerka, obešen velik mož iz slame in v cunje nabasan. Visel je gori do 10. ure dopoldne, pa ga marinarica ni videla. Naše marinarice sploh o nečem drugem ne govore kakor o fantih. Pa kako so podjetne! Katera nima še fanta, pa pravi, da bo šla v Ameriko, kot da bi jih imeli tam cele kozolce obešenih.

d Iz Kočevja. Slovenci, združimo se! Organizujmo se, le tedaj bodemo močni. Dosedaj imamo močno gospodarsko organizacijo v „Kočevski posojilnici,“ imamo slovensko trgovino, potrjena je Ciril Metodova potružnica za skupno, združeno organizatorično narodno delo. Potrebujemo še prosvetne, izobraževalne organizacije in tudi ustanovitev te danes napovedujemo. Kličemo samo, zatirana slovenska raja v organizacijo! Slovenski domovini pa kličemo: ne pozabi nas. Ako se sami združujemo obdani od narodnih nasprotnikov, ako kažemo sami v sebi življenje po narodnem vstajenju, po narodni vzbuj, tudi Slovenija nas ne zapusti, kajti naš boj ni za zabavo, pač pa je naš boj za obstanek, obstoj dela slov. naroda.

d Iz Trebnjega. Davčni oskrbnik gospod Vencajz je prestavljen iz Mokronoga v Trebnje. Iz Trebnjega pa pride gosp. davčni oskrbnik Debelak v Ljubljano.

d Iz Krškega. Davčni asistent gospod Cerkovnik je prestavljen v Mokronog.

d V Št. Rupertu je dobila mlekarica od poljedelskega ministrstva 10.500 K prispevka.

d Avtomobilno poštno vožnjo med Metliko in Karlovcem je te dni poskušala ogrska državna poštna uprava.

d Krka. Dne 10. julija smo imeli čast gledati igro: »T r i s e s t r e«, ki so jo priredili v šoli čuki in marinarice. Da nismo na Krki eni zadnjih s čukarijo, za to pridno skrbita naša dva duhovna gospoda. Da so potrebne igre, to se ume. Treba je, da se mladi ljudje izobrazujejo. A kaj se hoče? Čuki ljubijo le noč, vaje se vrše zvečer, ker po dnevi ni časa; pa je tudi bolj primerno za čuke po noči v mraku. Naši čuki in marinarice seve se shajajo k vajam zvečer v šolo. Nadzoruje te vaje kaplan, praveati čukek. Tudi njemu diši, če se dotične z blagoslovljeno roko nog marinarice.

d Krka. V nedeljo je zopet med pridigo padalo po naprednjakih. Župnik je kričal, da kdor bere »Slov. Narod« in »Slovenski Dom«, ni pravoveren kristjan. Ta je odpadnik katoliške cerkve, da ga on zbrše iz farne knjige, da je dobil od škofa ukaz, da ne sme tisti, ki bere te časnike, za botra itd. Ker pa je naš župnik tudi čak in zelo ponosen na čukarijo, se samo ob sebi razume, da mu ni za vero in tudi ne za cerkev, marveč da mu je samo za čuke, vsled česar so mu napredni časopisi na poti, ker pobijajo čukulado. Da ima naša čukarija tudi naraščaj, je umljivo. Kaplan v šoli učence naravnost primora, da se vpišejo v čuke. Ako bi se kdo ne vpisal, ne sme k spovedi in prvemu obhajilu. Dasi ravno ima šolska mladina svojo zastavo, mora biti vsakdo še pod čukarsko vpisan. Razvidno je, kako duhovščina zlorablja cerkev in celo šolski pouk. Ne bojuje se za obrambo vere, marveč za politično čukarijo!

d Vinica. Novi davki so nas zbudili iz trdnega spanja. Bil je lep letni dan, ko nas je v nedeljo župnik v cerkvi opozoril,

da naj pridemo ob 3. k Benetiču zaradi ograje živinskega sejmišča. Prišli smo nekateri pričakovat, kar nam obljubujejo odborniki, ali motili smo se. Benetič je prišel, dveh odbornikov pa ni bilo. Kar strmeli smo, ko je Benetič zaklicel: Kdo bo kupil stare stolpe? En naš mož stopi predenj ter mu pravi: Kolikor stolpov ste vi dali, toliko jih prodajte! Stolpe smo mi kmetje dali. Vi jih niste! Ko to kmet izgovori, zardi Benetič ko kuhan rak, vendar pa pravi: »Mi moramo «plac» ograditi s plankami!« Kmetje pa pravijo: »Takšna ograda potrebuje denarja. Kdo bi to plačal? Kdo drugi, kakor ubogi kmet? Benetič, mi ne bomo vaših vrtov gradili. Imamo vsak svoj posel. Do zdaj smo molčali. Zdaj smo se zbudili, saj ste nas že dobro »obrihtali«. Volitev komaj čakamo. Takrat vsi složno in proč s klerikalno stranko, da ne bodo Jožef Tome, Jurij König in Jurij Benetič, ki nimajo nič v gmajni, prvi pri kmetih.

d Iz Krmelja pri Št. Janžu. Kako lepo donijo besede, podpirajte narodnega trgovca ali gostilničarja itd. Ali kaj, ko so dostikrat te besede samo na papirju in je dosti takih, ki nalašč nagajajo in še druge od tega odvrčajo. Zvedeli smo, da bi radi nekateri gospodje obiskali večkrat narodno gostilno v Krmelju, pa je izšel strog ukaz, baje iz tiste »grajžlarske« pisarne, kjer se poštene ljudi samo obira in bojkotuje in za to so izostali. Dalje jih peče to, da je ravno ta gostilna oni kraj, kjer se zbera večkrat uboge pare delavstva, ki dajo duška nadi in se nekoliko olajšajo z upi, ki jih jim zagotavlja »Narodna delavska organizacija«. V Krmelju manjka par ljudi, ki bi junaško stopili pred krmeljsko »verkovsko« gospodo ter ji razložili natančno, da s to pičlo plačo ne more delavee nikakor živeti. Takih ljudi manjka. Mnogo pa je takih, posebno med pazniki, ki na vse kriplje prežijo na svoje sotrpine in jih tožijo v »verkovski« pisarni. Treba bo tem elementom pristriči peruti. Žalibog, da imajo v »verkovski« graščini uradniške žene prvo besedo in kar med sabo tekmujejo, katera bo prva. Da gre potem vse narobe, se razume. Vsakega obero do kosti. To pa še ni zadosti. Vmešavajo se poleg tega še taki ljudje, ki sploh zraven ne spadajo. Naj bi bili raje tam, kamor spadajo. Posebno Izidor hoče imeti povsod prvo besedo. Kamor ta gospod pride, potem pa — amen.

d Klerikalci in Bela Krajina. Ker se zopet volitve bližajo, bodemo imeli tu gotovo zopet shodov na vseh krajih. Deželni mlinar, dr. Lampe, ki se gotovo rad spominja na prekrasne urice, ki jih je doživel v Gradacu, bode zopet prišel z vsemi mogočnimi obljubami in tako tudi drugi. — Letošnja jesen bode za Belo Krajino gotovo najlepša, saj bodemo navdušeni samih obljub. Vse dobimo: železnico, ceste, vodovode itd. Toda gospodje klerikalci —

zlasti pa ti iz farovžev — na take limance več ne gremo! Desetletja smo že zastonj čakali, naše ljudstvo je bilo prisiljeno iskati v tujini svojo drugo domovino, naša zemlja je opustošena, a to je vaše delo in g. Šukljeta. Desetletja smo živeli samo ob obljubah, a za naš kraj niste storili niti koraka. Zatorej pa kmetje obrnite jim sedaj hrbet, še je čas, da rešimo domačo grudo. Kmet bodi samostojen, ne pa farovski hlapec!

d Klerikalne lumparije v Beli Krajini. Odkar se je začelo v Beli Krajini svitati, je naš kmet izprevidel, s kakšnimi ljudmi ima opraviti — poslužujejo se klerikalci najbolj nizkotnih in podlih sredstev, da bi dosegli svoje črne namene ter zaslužili belokranjskega kmeta. Ker prižnica, spovednica itd. niso več pomagale, lotili so se zahrbtnega dela ter začeli z denunciacijami. Mazelletova afera je bila kot nekakšen uvod v to njihovo novo »častno« delovanje. Hoteli so uničiti poštenjaka Mazelleta, ker ni hotel poljubiti papeževega čevlja, a ni se jim posrečil podel načrt. Ljudski sodniki so jih razkrinkali pred vsem svetom ter jih pokazali našemu ljudstvu v celi njihovi nagoti — umazane, hinavske. Toda to jim še ni bilo dovolj, šli so naprej, različni Basanecki se pojavljajo vsak trenotek ter zvesto opravljajo svoje črno delo. Uradniki, učitelji niso več varni, klerikalni vohuni jim slede za vsak korak ter pošiljajo najpodlejše anonimna pisma na najrazličnejše višje urade — posledica seveda — popolnoma po avstrijskem vzorcu — vedne preiskave in grožnje. Višji uradi pa, mesto da bi ta nesramna pisma vrgli v koš — stikajo za stvarmi, ki se sploh nikdar vršile niso. V zadnjem času se jim je še zameril črnomaljski glavar Domicelj in poglavar belokranjskih čukov, g. dr. Šturm, je kmalu iztaknil vse polno nerednosti pri glavarstvu in g. Domicelj je priromal srečno v »Slovenca«. Na ta način se pripravljajo klerikalci za prihodnje volitve, izrabiti hočejo vsa najbolj podla sredstva, da bi ne zletel dični profesor Jarc, ki sploh pojma nima o kmetem življenju.

d Volitve v Beli Krajini. Klerikalci so se zopet pokazali kot prave prijatelje našega kmeta. Državnozbornska volitev je pred durmi, postavili so za kandidata nekoga profesorja Jarca, a kmeta sploh vprašali niso, je-li zadovoljen s tem. — Sicer pa zakaj to? Tu tako odločujejo gospodje iz farovžev, kdo naj bo kandidat, kmet je uboga para. Naš »vrli« poslanec Matjašič je pa zopet zlezal pod klop, pokazali so mu zopet, da se ga potrebuje samo tam, kjer se gre za pometanje. Kaj ne da?

d Iz Radeč pri Zidanem mostu. Dne 29. junija t. l. je gorelo pri hišnem posestniku Florijanu Simončiču na Logu pri Vrhovem. Ogenj je nastal okrog 6. ure zvečer. Radeško gasilno društvo ni dobilo nobenega obvestila. Ko je že požar uničil

skoro celo poslopje, je prišel nekdo povedat. Radeški gasilci so se na to takoj odpravili na kraj nesreče. Prišedši tja, jih je začela pijana druhal zmerjati. Nastal bi bil gotovo pretep, da ni bilo orožnikov zraven. — V zmerjanju se »žabarji« posebno odlikujejo, najhujši je bil občinski odbornik in gostilničar J. Kržan, katoličan prve vrste. Orožniki so menda stvar naznanili sodniji, da jih pouči, kako se ima postopati napram požarni brambi. — Naš župnik je res lahko ponosen nad tako klerikalno vzgojo. Na svidenje »žabarji«!

d Iz Radeč pri Zidanem mostu se nam od druge strani poroča: Ogenj pri posestniku Florjanu Simončiču iz Loga poleg Vrhovega pri Radečah je vpepelil hišo in vse gospodarsko poslopje razun kozoleca. Zanetil ga je 4letni sinček, ki je na šupi, kjer je bilo precej mrve spravljene, kakor na kakšnem pašniku zakuril. Plamen se je po bliskovo raztegnil na vsa bližnja poslopja in predno so se ljudje zavedli svojega položaja, bilo je za rešitev že prepozno. Zgorel je tudi živež za ljudi. Živino in prašiče so oteli. Škoda znaša do 8000 K. Gospodar je bil razmeroma zelo nizko zavarovan. Na celotno poslopje komaj za 2000 kron.

d V Izlakah pri Zagorju je dovolilo mlekarji poljedelsko ministrstvo 5000 K podpore.

Gorenjski novičar.

Novice iz Št. Vidu nad Ljubljano.

g Izjava. Z ozirom na popravek č. g. župnika Zabreta v Št. Vidu, tičoč se moje osebe kot takratnega krajnega šolskega nadzornika v Št. Vidu, priobčen v št. 26 »Slov. Doma«, resnici na ljubo (ako potreba tudi s prisega potrdim), izjavljam sledeče:

Pri Klanfarju v občinski pisarni se je pod vodstvom č. g. župnika Zabreta in župana Belca v imenu občinskih zastopnikov (ne vseh) in članov krajnega šolskega sveta sestavila štiri strani obsegajoča, popolnoma neosnovana ovadba čez mojo osebo (katera se je v obsežni deputaciji gospodu predsedniku okrajnega šolskega sveta izročila še z ustmeno zatožbo in prošnjo), v kateri se je posebno poudarjalo to, da se pod mojim vodstvom prirejajo shodi radi stavbnega prostora nove šole, in da se je tem potom kakor tudi s časopisjem na umeten način razneslo toliko nezadovoljnosti in razburjenja radi Vovkovega posestva za stavbni prostor nove šole med občince. Dalje je bila ta ovadba združena z udano prošnjo, da naj se višja šolska oblast čimpreje izreče za stavbišče nove šole na Vovkovem posestvu, ki se sicer podere, ker je v tako slabem stanju in da se tako razburjeni duhovi poležejo. (Ko bi politična oblast ne bila bolj pametna ko ti ljudje, saj bi bila lahko na to naznanilo

Vovku stanovanje prepovedala, oziroma pregledala). Izraz te prošnje je provzročil v Šent Vidu že mnogo smeha in zabave v čast vodstvu te prošnje. To ovadbo sta podpisala člana krajnega šolskega sveta Janez Šušteršič, po dom. Janč Janez iz Vižmarjev, in Ivan Bergant iz Dravelj. Značilno pri tej ovadbi je to, zakaj nista podpisala č. g. župnik Zabret kot predsednik krajnega šolskega sveta in Anton Belec kot član krajnega šolskega sveta. K temu jaz pripomnim, da bi bil lahko zoper to ovadbo proti podpisancema kazensko postopal. Iz lojalnosti in kolegijalnosti do dotičnega gospoda, ki mi je dal to ovadbo brat, sem pa jaz to namero takrat opustil. Dalje je krajni šolski svet zopet pod predstvom č. g. župnika Zabreta dne 5. maja t. l. na predlog gosp. predsednika Zabreta, ki se je glasil približno tako-le: 1.) Ker je krajni šolski nadzornik Matjan za časa Žirovnikovega preganjanja trdil, da to izvira iz osebnega nasprotstva med menoj in Žirovnikom (č. g. župnik na svoje ušesa sem vas slišal, ko ste rekli, da še nikjer niste v službenih stvareh tako lahko izhajali z učitelji, kakor ravno z g. Žirovnikom, kar se pa tiče privatnih stvari, da pa niti ne občujeta, ali sta bila potem vidva osebna prijatelja).

2. Ker je trdil, da so Zabretovi pristaši raznesli vest med občince, da naj se del Bitenčeve ustanove podeli škofovim zavodom. (Tu je svoj čas sedaj neki vaš pristaš, ko se je šlo za razširjenje šole, rekel pri seji krajnega šolskega sveta, da bi se dalo kake pol Bitenčeve ustanove škofovim zavodom. Ime na razpolago.)

3. Ker je ob verouku šolo nadzoroval. 'Jaz sem prišel v šolo, ker nisem poznal razdelitve ur, katero bi mi bil vodja šole moral izročiti ob začetku šolskega leta. Vam sem pa takoj povedal, da imam namen samo šolske opravilo pregledati, kar sem tudi storil) sklenil prositi slavni c. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, da izgori navedenih vzrokov imenuje drugega krajnega šolskega nadzornika. Na ta sklep krajnega šolskega sveta sem jaz hotel kot v zagovor dokaz resnice doprinesiti, pa mi je iz previdnosti nad vse vestni in zlasti v šolskem vprašanju izvanredno zaslužni, dični g. predsednik Zabret to odrekel, za kar se je pregrešil zoper razpis c. kr. deželnega šolskega sveta od dne 12. oktobra 1879, št. 1019 § 22 in 23. Vi gosp. predsednik ste torej kršili šolski zakon, ne pa jaz. Jaz pa sem tukaj storil le svojo dolžnost. Končno vam, prečastiti gospod župnik, povem odkritega srca, da s takimi popravki se ne boste oprali, zakaj pogovor pravi: da laž ima kratke noge, in da jaz iz dna svoje duše sovražim in zaničujem vsako laž, hinavstvo, umetno vzbujanje sovraštva, zahrbtnost in brezznačajnost.

Da pa nisem bil poročevalec dotične notice, na katero ste vi prej imenovani

popravek poslali, mi pa uredništvo »Slov. Doma« prav lahko potrdi.

Vižmarje, dne 29. junija 1910.

Josip Matjan,
posestnik.

Opomba uredništva: Žal, utegnemo šele danes natisniti izjavo gosp. Matjana, kateremu tudi potrjujemo, da ni dotične notice spisal.

g **Šentvidski »Čuki« — občestni tolovaji.** Čukarija v Št. Vidu nad Ljubljano si je vzela »patent«, da napada z žilavkami in tepe po cesti mimo dočee ljudi. Tako se je zgodilo tudi v soboto, dne 9. julija. Ker so vižmarski »Čuki« opazili, da je šel en član pripravljalnega odbora za »Sokola« v Tacnu v Št. Vid k sokolski telovadbi, so se skupaj zbrali in so šli ga na Brod pričakovat, oboroženi s kamenjem in z volovskimi žilami. In zjutraj, ko je bila ura 2., so začuli petje in hajd na njega. Seveda se je dotični »Sokol« branil, vendar pa je dobil nekaj udarcev od pijane drhali. Kamenje je šlo na njega, kakor toča. V čukarskem znaku bo sedaj poleg križa tudi volovska žila in kamenje.

g **Umrl je v Ljubljani M. Žirovnik,** frančiškanski klerik in subdijakon, sin g. nadučitelja Žirovnika. Iskreno sožalje!

g **Boleha** že dalje časa jako nevarno mati kmečke pisateljice Komanove Manice. Ugledni materi, kakor tudi družini, želimo, da jim že mati skoraj okreva.

g **Iz Dravelj.** V Ljubljani je podrl kolesar Marijo Florjančičevo in ji napravil mnogo strahu.

g **S Posavja.** Dne 1. avgusta se otvori na Ježici, nasproti Florijančka, v nekdanji Kraljevi hiši, poštni urad. Poštarica bo gdč. Pečnikova.

g **Nikomur krivice!** Župnik A. Jemec iz Št. Jakoba ob Savi nam je poslal sledeči dopis: »Z ozirom na dopis iz Črnuč v »Slovenskem Domu« z dne 25. junija 1910, št. 26, kjer se podpisanemu podtika, da zabavlja čez liberalce in da je imel v nedeljo pridigo samo o škofovih brošurah ter da priporoča kmečkemu ljudstvu rdečo škofovo brošuro, zahtevam v smislu § 19. tisk. zak., da priobčite v postavnem roku z istimi črkami in na istem mestu nastopni popravek: 1. Ni res, da župnik zabavlja čez liberalce, res pa je, da o liberalcih še ni imel nobene pridige v Št. Jakobu. 2. Ni res, da je imel pridigo samo o škofovih brošurah in priporočal rdečo škofovo brošuro; res pa je, da o tem predmetu ni nikdar pridigal in rdeče škofove brošure še ni nikomur dozdej ne priporočal, ne dal brati, ker zato tudi ni bilo prilike, pač pa je ljudstvu naznanil pred pridigo dve drugi brošuri.

Št. Jakob ob Savi, dne 3. junija 1910.

Anton Jemec,
župnik.

O p. u r e d.: Nas veseli, da je vendar še en župnik, ki nikoli ne zabavlja čez liberalce. Če je župnik naznanil dve brošuri pred pridigo, na stvari ne izpremeni veliko. Dopisnik je pač mislil, da spada tudi to priporočilo k pridigi. Ko je župnik govoril o brošurah, je vsakdo mislil na ono rdečo, ki je najbolj znana med ljudstvom. Sicer pa, ali je župnika sram rdeče brošure? — S takimi praznimi popravki, gospod župnik, le dokažete, da mi ne delamo nikomur krivice!

g **Z ustno harmoniko zastrupil kri** si je Zadražnik, pristojen v Kranj. Ranil si je s hamoniko usta in smrtnobolnega so morali v kratkem prepeljati v bolnico.

g **V Lescah** je šla v konkurz trgovka Illk.

g **V Stari Loki** je umrl zidarski mojster Ivan Spacapan.

g **V Trziču** se je preteklo soboto v šolskih prostorih vršila okrajna učiteljska konferenca kranjskega šolskega okraja.

g **Iz Dolskega.** Odkar so se srečali pri nas bratje »Sokoli«, preti v naši fari velika nesreča katoliški cerkvi. Farani sicer to zanikajo, toda gospod župnik trdijo, da farani svojih sofaranov ne poznajo, da je dosti gnilobe v naši fari. Zato so pisali naš gospod hitro, ko so »Sokoli« odšli, v Ljubljano za pomoč; in res, predno so se sami zanesli, so že bili belo - rumeni vojaki pri nas. Koj drugo nedeljo potem so namreč ustanovili neko društvo, katerega člane ljudje večinoma nazivljejo s »Čuki«, menda zato, ker so jih pobrali večinoma iz hoste. Od takrat pa smo tudi zapazili, da se je začelo pri nas medsebojno sovraštvu večati, tako, da celo brat brata sovraži, oče sina. Vse to pa je sad ustanovitelja »Čukov«, gospoda župnika, ki posebno črti Kračevo gostilno, ker so imeli tam »Sokoli« edino gostilno v našem kraju na nazpolago.

g **Sv. Helena.** Pretečeni teden je nastal ogenj v hiši Matevža Prelovška v Kamnici. Ogenj so sicer precej hitro pogasili, ker se je še dosti kmalu opazil. Pri tej priliki pa ne smemo pozabiti, da imamo v Dolskem gasilno društvo, ki pa popolnoma spi. Kaj bi bilo, če bi nastal ogenj v Dolskem? Cela vas bi bila lahko uničena, če tudi je društvena brizgalna. Medsebojno sovraštvu pa je krivo, da društvo spi. Duhovni gospod pa, namesto da bi podpirali taka društva, ki so bližnjemu v pomoč, ustanavljajo »Čuke«, da se ljudje še bolj pisano gledajo. Človek bi res kmalu obupal nad drugo glavno zapovedjo božjo, ki jo oznanjujejo duhovni in ki se glasi: »Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe.«

Jeseniške novice.

g **I. zlet „Gorenske sokolske župe“**, ki se vrši v nedeljo, 17. t. m., so naši ajmohtarji že kar naprej imenitno pozdravili. Pobožni »Slovenec« piše, da Sokoli

niso katoliški in zato ker niso katoliški, niso Slovenci. Seveda tako katoliški niso, da bi šli z nemškimi protestanti roko v roki pri občinskih volitvah in pa da bi šli razsajat in protestirat v družbi nemških privržencev proti slovenskim častnim občanom, kakor so delali to jeseniški katoliški Vseslovenci. Zato pa pravimo: takih katoliških Slovencev reši nas o Gospod!

g **Ženske hujska** v »Slovenca« Jeseniški novičar naj nikar ne sodelujejo pri sprejemu in veselici. No, on se gotovo moti, če misli, da ima vse ženstvo pod klubom. Naše vrle gospe in gospodične mu bodo tako odgovorile, da mu bo kar sapo zaprlo. Vse brate Sokole in vse zavedne Slovence pa vabimo: prihitite dne 17. t. m., pridite komur je mogoče na izpostavljeno obmejno postojanko, kjer se mora »Sokol« boriti s takimi idioti. Na zdar!

g **„Slovensko Stražo“** so ustanovili naši ajmohtarji. Ker pa so vedeli menda že naprej, da ne bo bogve kakšen naval pri vpisanju, ker imajo tukajšnji delavci in sploh vsi Jeseničani svoje otroke v vrtcih »Družbe sv. Cirila in Metoda«, je šlo zato nekaj čukov v nedeljo dopoldan na Planino k Sv. Križu. Ko je maša minula, vstopil se je eden na vzvišen prostor pred cerkev, kakor občinski sluga ali birič kadar razglašča konkurz ali dražbo. Milo je prosil in za božjo voljo rotiti kmete planince, naj pridejo zvečer v dolino in naj se vpišejo v »Stražo«, katera bo baje v korist obmejnemu Slovincem. No vsa dolga pot v hrib in ves trud je bil zaman. Zvečer so zastonj pričakovali Rovtarjev, niti enega ni bilo. Zato so pa svoje backe vse zapisali, samo da bo število večje. Tako je rekla neka tvorniška delavka: le zapišite me, če boste vi kronco dali. Pa so rekli gospod, no jo bom pa dal, zapisana pa moraš biti. Tako se je ustanavljala »Straža« na Jesenicah. Koliko časa bo životarila, se ne ve, ker je znano, da imajo te vrste ljudje samo grablje, vil pa nič.

g **Z Jesenic.** V nedeljo se je otvorila pot skozi Dovršnik. Soteska in krasni slapovi so tu nekaj izredno lepega.

Notranjski novičar.

n **Z Brezovice.** Zadnje nedeljo so naši čuki izgubili načelnika, ki je zamudil vlak. Med vožnjo do Borovnice so se pa zatajili. Konduktar jih je namreč cel čas klical: »Gospodje Sokoli«, a od njih se ni nikdo protivil, ker je bilo vsacega sram povedati, da je čuk. Splošno se je opazilo, da naši čukarski trobentači slabeje trobijo kot kravji trobentači. Čuk je in ostane zanikern čuk.

n **Z Vrhnike.** Tu so zaprli brata Ivana in Franca Polka z Moravskega, ker sta menjavala petkronske novce.

n **Iz Logatca.** Preteklo nedeljo smo imeli tu velikansko slavnost. Tujcev je prišlo čez 3 tisoč, ki so se kar drli, da bi gledali

krasno telovadbo naših Orlov. Cel Logatec, kar je moških, je nastopil v orlovskih krojih. Navdušenje velikansko, vse hiše v zastavah in rožah. — Saj ni res! 12, reci: dvanajst čukov v kroju je klaverno prenašalo po cesti mežnarsko bandero, ki mu pravijo zastava. Ljudje so mislili, da kliče čednik krave, tako so trobili. Hudobni jeziki pravijo, da je bila pri zastavi za botro Štekljeva Jera. Žalostno je pa vendar res, da se tudi pri nas sramujejo ljudje postati iz dobrih fantov črni čuki.

n Iz Cerknice. Tu je bilo zadnje nedeljo krasno obiskano slavlje Ciril-Metodove družbe. Prišli so gostje iz vseh krajev Notranjske in tudi več Ljubljancev. Pri veselici so stregle vrle Slovenke iz Cerknice, Rakeka, Unca, Martinjaka, Loža in Starega trga, od koder je tudi prišlo iz rodoljubnih rok obilo darov. Sodelovala je godba 47. pešpolka. Dopoldne je kanonik udrihal čez našo veselico, češ, da bo pri nas plesal hudič. Popoldne pa se je izkazalo, da je bila naša stvar krasno obiskana, njihova pa žalostno-klaverno. Na veselici Ciril-Metodovi je pozdravil navzoče g. Ribnikar iz Ljubljane, ki je obnašanje klerikalcev pošteno razkrinkal. Vsem prirediteljem iskrena hvala!

n Iz Zadloga. Tu je udarila strela v hišo Marjete Homovčeve. V eni uri je bilo vse v ognju. Škode je 850 K. Zavarovana je bila za 500 K.

n Z Rakeka. Janezu Milavcu je cirkularna žaga pri g. Žagarju odrezala 3 prste. Dva sta proč, enega mu je zdravnik nazaj prišil.

Ameriške novice.

a Ameriške novice. »Slovenski dom« nameravajo ustanoviti naši rojaki v Pittsburgu. Sestavil se je odbor, ki ima preskrbeti vse potrebno za zidanje »Slovenskega doma«. — Ponesrečil se je v rudniku Fran Rus, doma iz Ribnice. Dopoldne mu je padel na glavo težak kamen, popoldne je bil že mrtev. — Ubilo je v rudokopu 45letnega Josipa Cirarja. — Meksikanci ustrelili Slovenca. V Trinidadu, v državi Colorado, so zvečer ustrelili Meksikanci Antona Cigana, doma iz Spodnje Štajerske. Ker ni bil pri nobenem društvu, so mu morali zložiti njegovi rojaki za pogreb 108 dolarjev.

a Nezgode na železnicah v Zedinjenih državah severne Amerike. V nobeni državi na svetu se ne vrši železniški promet s tako negotovostjo, kakor v državah severne Amerike, kjer so te nezgode največja slaba stran železniškega prometa in dosežejo neverjetno visoko število. Tako je zabeležiti samo v dveh posameznih državah, kjer vozi enoinisti železnica, v letih 1908 do 1909 okoli 4400 slučajev, da je trčil vlak ob vlak in 5200 slučajev, da je skočil vlak iz tira. Pri teh nezgodah je bilo vse-

ga skupaj mrtvih 2791 oseb in teško ranjenih okoli 64.000 oseb. Škoda, katero trpi družba vsled pokvarjenega materijala, znaša okoli 32 milijonov kron. V zadnjih dveh letih je število železniških nesreč zdatno padlo, to pa radi tega, ker se je vsled slabega gospodarskega stanja omejil ves železniški promet. Ko se zopet dvigneta trgovina in promet, je gotovo, da poskoči zopet število nezgod.

Gospodarstvo.

gd Gnojnica se da s pridom uporabljati pri zelenjadi na vrtu. Fižol in grah pa je boljše gnojiti s pepelom od drv, kajti ako ga zalivaš z gnojnico, se preveč razvijajo stebila in listi v škodo ploda.

gd Pšenični otrobi so našemu kmetu najbolj znano močno krmilo. Pšenični otrobi pospešijo posebno mlečnost krave. Če dajemo mnogo teh otrobov, bo pa maslo mehko. Rženi otrobi pospešujejo nasprotno pšeničnim, da se žival bolj debeli.

gd Iz Bosne in Heregovine se izvažajo vsako leto v razne evropske države 415.000 m² raznovrstnega lesa.

gd Umazana jajca nimajo iste vrednosti kot čista, ker jih ljudje radi ne kupujejo. Gospodinje jih očistijo z vodo, kar pa ni posebno dobro, ker je dokazano, da se umita jajca ne ohranijo tako dolgo, kot taka, ki niso prišla z vodo v dotiko. Hlev in gnezda, kjer nesejo kokoši, je treba večkrat osnažiti in jajca vsak dan sproti pobrati. Umazana jajca očistimo s suho cunjjo. Močno zamazana jajca naj se umijejo šele pred porabo.

gd Zgodovina stroja za žetev. Medtem ko danes naš kmet svoje majhno zemljišče obdela navadno z roko, najdemo na večjih kmetijah, sploh tam, kjer imajo posamezniki večja posestva, stroje, ki nadomestujejo hitreje in uspešneje človeško roko. Dasi se pripisujejo novejši dobi važnejše iznajdbe, je marsikateri stroj veliko starejši, kakor bi sodili. Tako nam poročajo rimski pisatelji okoli Kristusovega rojstva o nekem stroju, katerega je uporabljal galski kmet nekako v dandanašnji Franciji pri žetvi. Ta stroj je bil dvokolesen voziček, ki je imel spredaj ob robu ostre železne zobe. Ta voziček so navadno voli porivali po njivi; pri tem so zobje spredaj potrgali žito, tako, da je padalo na voz. Na ta pač popolnoma enostaven stroj so poznejši rodovi pozabili in šele okoli l. 1800 je izumil Anglež nov stroj, ki je obstojal iz dveh vrst srpov. Če se je voz premikal, so se vrteli tudi srpi, rezali od spodaj žito in ga metali ob stran. Ta stroj se je pozneje spopolnil vendar se ni mogel udomačiti. Prvi stroj kojega so začeli obširno rabiti in ki je bil približno podoben današnjemu tozadevnemu stroju, je izumil okoli leta 1845. Amerikanec. Ta stroj

so poslali leta 1850. na razstavo v London, odkoder se močno razširil po celi Evropi. Dasi so nastale takoj, vzlasti po Nemčiji, velike tovarne, ki so se pečale z izdelovanjem teh strojev, je vendar Nemčija dobivala še pred dvema letoma teh strojev za približno 15 milijonov kron iz Amerike.

gd Blato, nastrgano na cestah in ono iz jarkov je izvrstno gnojilo na vrtu. Teška zemlja postane rahla in krhka, če je nešamo s tem blatom. Seveda se blato ne sme kar s ceste speljati precej na vrt, treba ga je v kupih pustiti, da ga jesenske sape posuše in da pozimi zmrzne. Da blato dobro zmrzne, moramo kup večkrat prekopati, da pridejo spodnji deli na vrh. Če te kepe spomladi na vrtu izrahljamo, bo zelenjava, posebno vohrovč, solata, kumare izvrstno rasla. To je ceno sredstvo za napravo dobre vrtne prsti.

gd Okus kokošjih jajec. Marsikdo priporoča kako kokoš s tem, da pravi, da te vrste ležejo okusna jajca. Pri kokoših malih vrst je mogoče to res, a pri drugih ne. Okus jajec je odvisen od hrane in zdravja kokošij. Kokoši, ki jedo preveč črve, hrošče in mesne odpadke, imajo neokusna in neprijetno dišeča jajca. Isto opazimo pri kokoših, ki bolehajo na vnetju. Najboljša jajca imajo kokoši, ki dobe mnogo zrnate hrane in zelenjave.

Oporoka ali testament.

(Dalje.)

Pismena oporoka pred pričami.

Ako znaš pisati in čitati, a nočeš, ali ne moreš sam spisati oporoke s svojo roko, tedaj si pusti oporoko spisati od druge osebe, moraš jo pa sam podpisati in vpričo treh prič, od katerih morata biti vsaj dve istočasno navzoči, usno potrditi, da je ta spis tvoja poslednja volja. Priče se morajo potem na tem spisu, in sicer na istem popirju, na katerem je spisana oporoka podpisati kot priča oporoke. Priča, ki se piše Ivan Leskovic, se n. pr. podpiše:

Ivan Leskovic,
kot oporočna priča.

Da pričam raztolmačiš, ali prečitaš oporoko, ni potreba. Zadostuje, ako pričam potrdiš, da je spis tvoja oporoka in da se vse tri priče tako podpišejo, kakor je zgoraj navedeno. Ta način pismene oporoke pred tremi pričami velja pa samo tedaj, ako znaš pisati in čitati. Ako znaš samo čitati, ali pa ako ne znaš niti pisati niti čitati, tedaj je predpisana mnogo širša oblika. Ako ne znaš pisati, pač pa čitati, ne smeta biti navzoči naenkrat in istočasno samo dve priči, marveč morajo biti navzoče vse tri priče naenkrat. Vse drugo izvrši na isti način, kakor pri oporoki onega, ki zna pisati. Pred vsemi tremi naenkrat navzočimi pričami namreč potrdiš,

da je spis tvoja oporoška, nakar se podkrižaj. Podkrižati se moraš, tvoje ime pa pripiše ena oporočnih prič. Nato se podpišejo še vse tri priče, in sicer zopet kot priče oporoške. Tudi v tem slučaju pričam ni potreba poznati vsebine oporoške.

Ako ne znaš niti čitati, niti pisati, je oblika oporoške še strožja. Tedaj si daš oporoško spisati, in pokličeš tri sposobne priče. Kdor je pisal oporoško, je tudi lahko priča, ako ni izključen iz katerega gori navedenih vzrokov. Vse tri priče morajo biti istočasno navzoče. V navzočnosli vseh treh prič, mora ena priča celo oporoško na glas in jasno prečitati, ostali dve priči pa morata istočasno tudi gledati v spis, po tistem čitati in paziti, ali ona priča ki čita, tudi prav čita. To je vse potreba, da se izključi možnost, da bi morda podkupljena oporočna priča ne čitala kaj drugega, nego je zapisano.

Nato mora zapustnik na glas in vsem trem pričam potrditi, da je to, kar je zapisano, njegova oporoška. Nato se zapustnik pod oporoško podkrižaj, priče se pa tudi podpišejo pod oporoško kot oporočne priče.

Jasno je, da morajo priče take pismene oporoške znati čitati in pisati.

(Konec prihodnjic.)

LISTEK.

Benedek.

J. S. Macher.

(Dalje.)

IV.

Meseca sušca 1866. so poklicali Benedka na Dunaj na važna vojna posvetovanja. Vojna na severu in jugu je ležala v zraku. In tu je zvedel general v svoj največji strah, da je izbran za poveljnika severne armade, da se ima bojevati proti Prusom. »Najstrašnejši dan njegovega življenja« se je bližal in njemu je bila v bodočih dogodkih prisojena taka naloga!

Odklonil jo je. Pojasnil je cesarju, da nima zadostnega strategičnega znanja, da se z vojno teorijo ni nikoli preveč bavil, da ne zna voditi armade iz četrt milijona ljudi, in da kar se tiče severnega bojišča, da ne pozna Češkega, da niti ne ve, kam teče Laba. V skromnih laških razmerah si upa vse: tam pozna vsako drevo in vsak kamen in jamči cesarju za obrambo Benečanskega. Na severu ne jamči za nič . . .

Cesarjev položaj je bil težak. Njegovi svetovalci in zavezniki v rajhu so hoteli imeti na severu na vsak način za poveljnika Benedka: bil je najpopularnejši avstrijski general, vojaki in častniki so mu zaupali — če bi se ga ne bilo imenovalo, bi bilo pomenilo v slučaju izgube množino opravičenih očitkov in mogoče še hujših stvari. Drugi odlični avstrijski vojak,

maršal nadvojvoda Albreht, ni bil popularen niti v armadi, niti med prebivalci, niti pri nemških zaveznikih. Imel je le žalosten glas iz dunajske revolucije 1848. in trdega guvernerstva na Ogrskem leta 1860 . . . Imenovanje cesarskega princa za poveljnika armade bi bilo za slučaj izgube moglo biti pogubno za celo vladarsko hišo, dočim napravi Benedkovo poveljevanje dober vtisk tudi na Ogrskem — general je rojen Oger . . .

Dvakrat se je pogajal nadvojvoda Albreht z Benedkom, dvakrat je general tudi njemu odklonil, kot preje vladarju, odločno in gotovo, ter se pripravljal na povratek v Verono. Toda tisto noč pred odhodom ga je prebudil in prosil za poslednji razgovor cesarjev pobočnik, grof Crenneville. Pobočnik je podal generalu sporočilo cesarskega gospoda: da bi prevzel vladar nase teško odgovornost, če bi imenoval proti javnemu mnenju drugega generala za poveljnika. Če bi bil ta premagan, bi bil cesar kriv te nesreče in ne preostajalo bi mu nič drugega, kot odovedati se prestolu. Tako torej leži v Benedkovih rokah vladarjeva usoda . . .

»Moral bi bil biti slab človek, če bi bil po teh pojasnilih še vedno odklonil,« je pravil Benedek pozneje nekoč v zgovorni uri.

Rekel je cesarju, da mu je pripravljen žrtvovati svojo občansko in vojaško čast — in je prevzel poveljstvo severne armade.

Cesar mu je ponudil maršalsko palico — Benedek je ni sprejel. Če jo ima dobiti, da si jo mora na bojišču zaslužiti.

Zapustil je Dunaj zlomljen. Stal je napram svoji nalogi brez zaupanja v svoje sile, v duši polno črnih slutenj, in v daljavi je slišal grmeti voz usode, katerega se je hotel na vsak način ogniti, in o katerem je sedaj za gotovo vedel, da ga povozi . . .

Pozneje, ko je bilo že po katastrofi, ko je živel Benedek grenko življenje preklinjanega človeka v Gradcu, je urejeval nekoč svoje papirje in našel med njimi Albrehtovo pismo, s katerim ga je povabil maršal k sebi na pogovor. To je bil oni razgovor meseca sušca, ki se je tikal poveljstva na Češkem . . . »In jaz, osel, sem šel tja, in to je bil začetek moje nesreče,« je pripisal tedaj na ono pismo.

V svojem hudem položaju se je oprijel še enega sredstva: zahteval je, da naj se mu imenuje za načelnika generalnega štaba Johna, odličnega teoretika in stratega, ki je služil dosedaj pod njim v Italiji. Toda ravno Johna mu niso dali, češ, da je dobro, da bi ostal pri nadvojvodi Albrehtu, ter mu zato poslali Albrehtovega svetovalca Križmaniča in Heniksteina. Križmanič je znal izvrstno štilizirati svoja poročila in načrte — njegovo znanje je sestojalo iz vojn Friderika II., taktika in strategika Napoleonovih vojn do sedaj

še nista obstajali. Henikstein je bil zelo dovtipen človek, ki je znal opaziti slabosti velikih in malih in se iz njih ponorčevati, je bil Benedkov prijatelj že iz prejšnjih let ter zato poslan na bojišče, da bi zavzel njegovo mesto, če bi se bila pripetila pogumnemu poveljniku kaka nesreča. Ker vse se je še dobro spominjalo na pogumne napade Benedkove s sabljo v roki in na čelu strastne vojske . . .

Toda vojni orožnik že ni bil več oni junak iz vročih dni pod laškim nebom. Bil je star že 62 let, kri mu že ni več krožila tako hitro po žilah, in na bojišče, kamor so ga poslali, je šel zlomljen in uničen, kot resignirana žival v klavnico.

Predno je izbruhnila vojna, je šel v Verono. Tu si je dal od mladega nadporočnika Holda razlagati zemljepis Nemčije.

Meseca vel. travna je odšel k svoji armadi v Olomuc. Pregledoval je vojake, si skušal pridobiti njih zaupanje, vzbuditi jim nade z armadnimi povelji in — — — ob enem je pisal svoji ženi: »Če se vrnem k tebi kot nabit vojskovodja, imej z mano usmiljenje in daj mi prenašati nesrečo molče, kot se možu spodobi.«

19. rožnika je napovedal Benedek pohod na Češko. S tremi armadami so se valili Prusi čez mejo, in Moltke je določil za njih združenje dne 29. rožnika. Kot iskrica iz ugaslega plamena se je probudilo v Benetku upanje: kot star vojak praktik je videl, da bi se vendar le še dalo doseči kak uspeh, da bi bilo mogoče pobiti razdeljenega sovražnika en del za drugim in je dal povelja za pohod proti armadi Friderika Karla, ki je stal na Jizeri.

»Upam, da jih vendar potolčem,« je pripomnil Benedek svojemu generalnemu štabu. Čutil je smodnikov dim, in odmev mladih let se mu je očitno zbudil v duši.

Toda Križmanič je menil, da je glavno načelo vojne, imeti svoje moči skupaj, in da je torej treba počakati v Jozefovem, dokler ne pridejo ostali avstrijski oddelki — in Benedek, ki je čutil sveto grozo pred vsem, kar je dišalo po teoretiškem poduku, se je udal.

To je bila največja napaka v celi vojni. Nezadostne čete, postavljene proti pruskim armadam, prodirajočim na Češko, vodene od nezmožnih in neubogljivih poveljnikov, so bile poražene na vseh koncih. Sakse in nesrečnega Clam-Gallasa — po bitki pri Magenti so mu dali poveljstvo na Češkem — je pobil princ Fridrik Karol, Ramminga je naklestil Steinletz, nadvojvoda Leopold, ki se je spustil v boj proti izrecnemu povelju vojskovodje, je pa izgubil na Upi v par urah 5000 ljudi. Clam-Gallasa so poklicali takoj na Dunaj, nadvojvoda Leopold je pa dobil naglo dopust »radi boleznii«. Za načelnika generalnega štaba je bil imenovan Baumgartner.

(Dalje prih.)

Listnica uredništva.

Vse dopisnike prosimo, da nam čimprej vpošljejo dopise. Najkasneje morajo biti dopisi v tiskarni v četrtek zvečer, ker se na poznejše uredništvo žal ne more več ozirati.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 9. julija 1910.

Gradec: 43, 7, 46, 58, 45.

Dunaj: 22, 78, 64, 25, 55.

Dvignjene v sredo, dne 13. julija 1910.

Brno: 4, 8, 3, 78, 57.

Posestvo

je naprodaj. Obsega vsa gospodarska poslopja, v dobrem stanu, zraven dva travnika, vinograd, sadni vrt in gozd, v lepi legi, kakih pet minut oddaljeno od Št. Jerneja. — Cena se poizve pri lastniku

Franc Pirkoviču na Grbah, pri Št. Jerneju na Dolenjskem. 66 3 1

Nad 50 receptov

vsebuje kuharska knjiga, kt jo je izdala Prva kranjska tovarna testenin v Ilirski Bistrici. Tvrška razpošilja jo vsakomur zastonj in poštne prosto.

18 43 7 19

Ustanovljena leta 1868.

Absolutno pred ognjem in tatovi varne

BLAGAJNE

izvrstne kakovosti

prodaja tovarna blagajn **M. Adlersflügel**

Dunaj, I., Franz Josefs-Kai št. 27.

Založnik rajfajzen. zadrug ltd.

21 42—19

Črčne cene v Ljubljani

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	14	1	52
1 " " " II. " . . .	1	—	1	32
1 " " " III. " . . .	—	90	1	20
1 " telečjega mesa . . .	1	40	1	68
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	1	80	2	00
1 " " " (prekajenega) . . .	1	90	2	00
1 " koštrunovega mesa . . .	1	08	1	12
1 " jagnjetovega mesa . . .	1	60	—	—
1 " kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prašiči na klavnici . . .	0	00	0	00
1 kg masla . . .	2	60	2	68
1 " masla surovega . . .	2	50	2	60
1 " masti prašičje . . .	2	10	2	20
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1	80	2	—
1 " slanine prekajene . . .	1	80	2	—
1 " sala . . .	1	96	2	—
1 " surov. margarinskega masla . . .	2	—	2	20
1 " kuhan. margarinskega masla . . .	2	10	2	20
1 jajce . . .	—	6	—	7
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 " posnetega . . .	—	08	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 " čajnega surovega masla . . .	3	—	3	20
1 piščanec . . .	—	80	1	10
1 golob . . .	—	40	—	44
1 raca . . .	1	80	2	10
1 gos . . .	—	—	—	—
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	—	—	—	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	40	—	—	—
100 " " " " 1 . . .	39	50	—	—
100 " " " " 2 . . .	39	—	—	—
100 " " " " 3 . . .	37	80	—	—
100 " " " " 4 . . .	36	80	—	—
100 " " " " 5 . . .	34	—	—	—
100 " " " " 6 . . .	29	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	25	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	14	—	—	—
100 " koruzne moke . . .	18	—	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	36	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	33	—	—	—
100 " ržene moke . . .	29	—	—	—
1 l fižola . . .	—	20	—	32
1 " graha . . .	—	36	—	40
1 " leče . . .	—	36	—	40
1 " kaše . . .	—	20	—	22
1 " ričeta . . .	—	18	—	20
100 kg pšenice . . .	24	50	—	—
100 " rži . . .	17	—	—	—
100 " ječmena . . .	16	50	—	—
100 " ovsu . . .	17	50	18	—
100 " ajde . . .	16	20	17	—
100 " prosa belega . . .	17	—	—	—
100 " navadnega . . .	—	—	—	—
100 " koruze . . .	14	—	15	—
100 " krompirja . . .	6	—	6	20
Lesni trg.				
Cena trdemu lesu 9:40 do 10:50 K				
Cena mehkeemu lesu — do 9 K.				
Trg za seno slamo, in steljo.				
Na trgu je bilo				
voz sena	3	50	7	50
" slame	3	—	6	50
" stelje	—	—	—	—

Čitatelje in naročnike našega lista prosimo, da se v vseh zadevah, kjer žele nasvetov in poduka, obračajo na uredništvo »Slovenskega Doma«, ki odpre poseben predal za vprašanja in odgovore.

Delovodja

izučen strojnik, vaje vseh malih popravil, kakor tudi električnih motorjev **se sprejme s 1. oktobrom 1910.**

Lastnoročno pisane ponudbe sprejme: **Železarna A. Pogačnik, Ruše pri Mariboru.** 64 3 2

Kri! dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. — Polovico stroškov prihranite v

Moč! gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN**,

Zdravje! to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj.

En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi.

Lekarna pl. Trnkóczy
v Ljubljani zraven rotovža.

Za slabokrvne in prebolele

je zdravniško priporočeno **črno dalmatinsko vino**

najboljše sredstvo. 47 32 8

4 steklenice (5 kg) franko **K 4.—.**

Br. Novakovič, Ljubljana.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 5,000.000.

Stritarjeve ulice številka 2. (Lastn. hiša.)

Rezervni fond K 450.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Podružnica v Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

52 52—51

Posojilnica v Ribnici

reg. zadruga z omejeno zavezo
sprejema hranilne vloge ter jih obrestuje po

4³ / 4⁰ / 0

Rentni davek plačuje posojilnica sama.

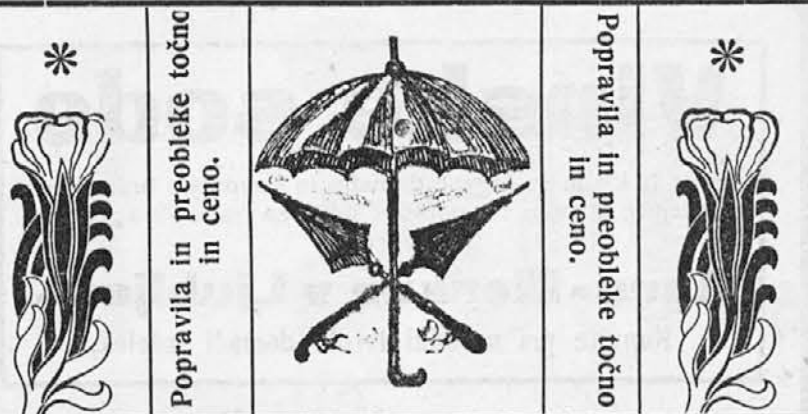
Ima na razpolago 52 3

.. domače hranilne pušice ..

jako pripravne, da se navaja mladino na varčevanje.

Posojila daje na osebni kredit in proti
.. vknjižbi proti 5—6% obrestovanju. ..

Vplačani deleži koncem leta 1909 40.630 K
Rezervni zaklad koncem leta 1909 167.218 K

Najcenejše solnčnike in dežnike

domačega izdelka priporoča 3 52-19

Josip Vidmar

— v Ljubljani —

Pred Škofijo 19, Stari trg 4,
Prešernova ulica 4.

Najbolj varno naložen denar

Stanje hranilnih vlog nad 38 milijonov kron. je v slovenski Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

MESTNI HRANILNICE LJUBLJANSKI.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8. do 12. ure popoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4¹/₄% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagateljem ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti.

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 5⁰/₃ in proti amortizovanju posojila po najmanj 1¹/₄% na leto.

Dolžnik more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako to hoče,

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Mestna hranilnica izdaja lične **domače hranilnike** proti vlogi 4 kron, ki se takoj obrestujejo. Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti.

V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov je vpeljala ta slovenska hranilnica tudi

kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska se nahaja v lastni palači
v Prešernovi prej Slonovi (Elefantovi) ulici števil. 3.

Vinske sode

nove iz klane in žagane domače in slavonske hrastovine izparjene in ovinjene, porabne takoj za vsako vino prodaja zadruga

Agro-Merkur v Ljubljani.

Kupujte pri narodni tvrdki domači izdelek.

Umetna gnojila

kakor žlindro, kalijevo sol, kajnit, rudninski superfosfat naročite za pomladansko gnojitev **takoj** pri zadrugi

Agro-Merkur v Ljubljani.

Moko

otrobe in druge mlinske izdelke izvrstne kakovosti dobavlja zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Vino

kakor ljutomersko, haloško, bizeljsko, dolensko, metliško, vipavsko, goriško, istrijansko, zanesljivo pristno, izborno kapljico dobavlja od 56 l naprej zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Kose:

iz najboljšega avstrijskega jekla, ki ustreza različnim željam posameznih pokrajin, kaljene in klepane, ponuja 10 48-2

zadruga Agro-Merkur

po najnižjih cenah. — Vsaka kosa ima vtisnjeno ime »Agro Merkur«.

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilni račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

Škotska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

upravnega premoženja

K 20,775.510-59

Obreštuje hranilne vloge

po **4 $\frac{1}{2}$** %

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obreštuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad

kron 20,000.000.

Posojuje na zemljišča po 5 $\frac{1}{4}$ % z $\frac{1}{2}$ % na amortizacijo ali pa po 5 $\frac{1}{4}$ % brez amortizacije. Na menice pa po 6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

3 52-28